

Список литературы:

1. Куценко С. Ю. Формирование внешнеэкономических связей субъектов Российской Федерации: на примере Республики Хакасия: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-vneshneekonomicheskikh-svyazei-subektov-rossiiskoi-federatsii-na-primere-respub>. – Загол. з екрану.
2. Гриценко А. Государственный внешний долг и макроэкономическая динамика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3913>. – Загол. з екрану.
3. Государственный бюджет по странам [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Государственный_бюджет_по_странам. – Загол. з екрану.
4. Государственный бюджет США 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://en.wikipedia.org/wiki/2012_United_States_federal_budget. – Загол. з екрану.
5. Економічний вісник НГУ, Дуднік І.М. / Альтернативний погляд на проблему бюджетного дефіциту, 2013.
6. Содружество Независимых Государств и Европейский Союз. Статистические сравнения: Стат.сб./ Межгосударственный статистический комитет СНГ, 2008 – 208 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cisstat.com/public/cis-ec.pdf. – Загол. з екрану.
7. Report on the Eurostat 2012 user satisfaction survey [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/quality/documents/Report_2012_USS_final.pdf. – Загол. з екрану.
8. World economic outlook: a survey by the staff of the International Monetary Fund. – Washington, DC: International Monetary Fund, 1980. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/texttr.pdf>. – Загол. з екрану.
9. Исследование ESCP Europe 2011 о перекрестных долгах в Европе. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cobdencentre.org/2011/05/how-much-eu-debt-can-be-written-off-through-cross-cancellation>. – Загол. з екрану.
10. Кому должны все страны мира? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://masterok.livejournal.com/824977.html>. – Загол. з екрану.

ПРОБЛЕМИ ЗАБОРГОВАНОСТІ УКРАЇНИ

*Дробаха О., Пшенічнікова К., Манукян С.
Науковий керівник : к.е.н., доц. Черкавська Т. М.*

Державний борг – це загальна сума, на певний момент, непогашених позик, отриманих державою для фінансування дефіциту бюджету та інші визначені законодавством цілі, невиконаних відсотків за обслуговування цих позик, а також наданих гарантій за зобов'язаннями інших державних структур.

Сучасний етап формування боргових зобов'язань характеризується низкою специфічних особливостей. По-перше, в умовах глобалізації фінансових потоків, здійснення політики необмеженої відкритості щодо іноземних інвестицій певною мірою відбувається нівелювання меж між внутрішнім і зовнішнім боргом. По-друге, дедалі яскравіше унаочнюється посилення взаємозв'язку державних зобов'язань і зобов'язань господарюючих суб'єктів. Так, наприклад, попри те, що держава не має відповідати за зобов'язаннями недержавних фінансових структур, банкрутство провідних системоутворювальних кредитних установ може спричинити катастрофічні наслідки для платіжної системи країни, а відтак і для фінансової безпеки держави. По-третє, простежується практика перекидання боргових зобов'язань по кредитах, залучених під гарантії уряду, з господарюючих суб'єктів на державу.

Негативним моментом зростання внутрішньої державної заборгованості є те, що:

- в умовах суттєвої нестачі фінансових ресурсів стають реаліями невиконання державою своїх боргових зобов'язань, оголошення дефолту, а відтак - підірив довіри до держави як до надійного позичальника;

- унаслідок такого перерозподілу фінансових ресурсів унаочнюється "ефект витіснення" вітчизняних товаровиробників з ринку кредитних ресурсів, падіння інвестиційної активності;

- виплата високих відсотків по державних цінних паперах заохочує вітчизняні комерційні банки до проведення недосконалої ресурсної політики, а також збільшує нерівність у доходах фізичних осіб, оскільки боргові зобов'язання держави зосереджуються в руках найбільш заможної частини населення, яка, отримуючи відсотки, стає ще багатшою.

Звичайно, управління такою складною й неоднозначною категорією, як державний борг, потребує наявності і повноцінного правового забезпечення процесу формування боргових зобов'язань, функціонування відповідних структур, покликаних його обслуговувати, а також створення дієвого механізму його погашення.

За експертними оцінками, зовнішні позики уряду створюють ревальваційний тиск на гривню, що загострює проблему дефіциту поточного рахунку, знижуючи конкурентоспроможність українських товарів і послуг щодо іноземних. Великий державний борг змушує іноземних інвесторів бути дедалі обережнішими з інвестиціями в Україну. Ця обставина пояснює вкрай низький обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну порівняно з іншими країнами регіону.

При цьому проблема зовнішнього державного боргу посилюється і внаслідок того, що в Україні сформувалася дворівнева система зовнішніх боргів. Перша - на рівні політичної влади, друга - на рівні підприємств. Причому обидва рівні є зіставними за своєю потужністю. Борги ж другого рівня є не менш ризикованими для нашої національної економіки. Так, понад 6 тисяч українських підприємств мають на початок 2010 року заборгованість лише за

зовнішньоекономічними операціями у сумі близько 5 млрд. гривень. При цьому 70% заборгованості є наслідком операцій між фіктивними українськими та іноземними фірмами. Понад те, за оцінкою фахівців, в Україні формується особливий тип боргової економіки, коли всі заборгували всім, а всі разом заборгували міжнародним фінансовим організаціям та окремим країнам.

Аналіз законодавчої та нормативної бази щодо формування державного боргу України дає підставу стверджувати, що правове регулювання цих відносин є недостатнім і торкається винятково проблем внутрішньої заборгованості. Відносини стосовно сфери зовнішнього державного боргу взагалі законодавчо не врегульовані.

Україна у 2011 р. на обслуговування та погашення державного боргу витратила 53 млрд 486,71 млн. грн. Про це йдеться у прогнозних розрахунках Міністерства України платежів за діючими державними борговими зобов'язаннями до повного їх погашення станом на 14 жовтня 2010 р.

Так у 2011 р. на обслуговування державного боргу пішло 19 млрд 611,56 млн грн (внутрішнього - 13 млрд 256,02 млн грн; зовнішнього - 6 млрд 355,54 млн грн), а на погашення - 33 млрд 875,15 млн грн (внутрішнього - 25 млрд 802,99 млн грн, зовнішнього - 8 млрд 072,16 млн грн).

Україна у 2012 р. на обслуговування та погашення державного боргу витратила 47,399 млрд грн, у 2013 р. - 55 млрд 510 млн грн.

У 2013 р. Україна спрямувала на погашення зовнішнього боргу 31 млрд грн, а на обслуговування - 5 млрд 596 млн грн.

У 2014 році Україна повинна погасити 16,3% із більше ніж \$60-мільярдного державного боргу. Йдеться про заборгованість перед кредиторами, яка складає близько \$9,78 млрд. Зовнішні борги в цих виплатах становлять \$6 млрд. Із них \$3,6 млрд – перед МВФ.

Економіка України має борги, але становище країни може покращитись за вірного механізму погашення державного боргу. Державні органи управління повинні враховувати, що державний борг завжди має раціональні межі, за рамками яких він із стабілізуючого фактору перетворюється в фактор, який починає гальмувати розвиток фінансової системи. Управління державним боргом без врахування об'єктивних вимог та інтересів суб'єктів фінансових відносин нерідко призводить до негативних наслідків. Результатом може бути зниження рівня боргової безпеки держави, погіршення її фінансової стійкості, блокування зарубіжними інвесторами і навіть банкрутство. Політика управління державним боргом є важливим компонентом здійснюваної фінансової політики та суттєвою складовою процесів макроекономічного регулювання. У ринковій економіці менеджмент державного боргу є загальним виразом ставлення держави до фінансових ресурсів, їх перерозподілу в міжсекторальному і у між поколінньому континуумі та до інструментів макроекономічної координації.

Список літератури:

1) Відношення державного боргу та гарантованого державою боргу до ВВП. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/file/link/364949/file/vvp_31.12.2012.pdf. – Загол. з екрану.

2) Принципи управління державним боргом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.publicdebt.in.ua/golovna/20>. – Загол. з екрану.

3) Закон «Про державний внутрішній борг України»

ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ

*Друзенко А., студентка группы МН-12-1
Научный руководитель: д. эк. н., проф. Пилипенко А. Н.*

Функционирование и развитие современной экономики, особенно в развивающихся странах и странах с переходной экономикой, невозможно представить без такой ее составляющей, как теневая экономика. Последняя в отдельных национальных хозяйствах сопоставима с учитываемой, формальной экономикой, а иногда даже превосходит ее. Не случайным в этой связи является растущий интерес ученых проблемам теневой экономики, поскольку она во многом определяет экономическое развитие стран.

Теневая экономика – это сложное и многомерное явление, которое представляет собой экономическую деятельность, скрываемую от общества и государства, находящуюся вне государственного контроля и учёта [1]. Основным признаком теневой экономики является выход субъектов деловых отношений, то есть отношений по поводу получения дохода, за грани существующего законодательства. По большей части, это механизм функционирования экономических субъектов, отказывающихся от участия в поддержании общественного сектора.

Большая часть исследователей считают теневую экономику, в основном, негативным феноменом. Однако есть ученые, утверждающие, что нелегальная деятельность может дать некоторые преимущества для развития экономики. Как правило, к негативным последствиям ее функционирования относят:

- снижение уровня собираемости налогов и ослабление бюджетных возможностей государства;
- сдерживает экономический рост, нерационально отвлекая ресурсы в отрасли низкой капиталоемкости с преобладанием примитивных технологий;
- усиливает неравенство доходов;
- отсутствие защищенности трудовых прав работников неформального сектора;
- ухудшение бизнес-климата через связь теневой экономики с коррупцией и преступностью.

При этом многие виды теневой экономики (особенно скрытая и неформальная) объективно помогают развитию официальной экономики, выполняя по мнению швейцарского экономиста Д. Кассела, три позитивные функции: